

การใช้สารสนเทศทางกฎหมายของนิติกรในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม

ปรีชญา นามวัฒน์¹ ศศิพิมล ประพินพงศกร²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้และปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมายของนิติกรในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม รวมทั้งเปรียบเทียบการใช้และปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย จำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นิติกรในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม จำนวน 140 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test แบบ Independent พบว่า นิติกรมีการใช้สารสนเทศทางกฎหมายโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาตนเองใช้สารสนเทศประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือกฎหมาย/ตำราวิชาการกฎหมาย/หนังสือคำบรรยายกฎหมาย/หนังสือคำอธิบายกฎหมาย มีวิธีการค้นหาสารสนเทศทางกฎหมายผ่านโปรแกรมค้นหา ใช้เนื้อหาสารสนเทศด้านกฎหมายอาญา ตลอดจนมีการใช้แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต คือ เว็บไซต์หน่วยงานภายในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมมากที่สุด สำหรับปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมายโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ด้านสารสนเทศทางกฎหมาย เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานพบว่านิติกรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการใช้และปัญหาการใช้สารสนเทศไม่แตกต่างกัน ในขณะที่นิติกรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีการใช้สารสนเทศแตกต่างกัน แต่มีปัญหาการใช้สารสนเทศไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การใช้สารสนเทศทางกฎหมาย; สารสนเทศทางกฎหมาย; นิติกร; สำนักงานศาลยุติธรรม

---

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อีเมล: preechaya.suay@g.swu.ac.th

² ค.ด., ผู้ช่วยศาสตราจารย์. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (Ph.D., Assistant Professor)

อีเมล :sasipimol@g.swu.ac.th

Use of Legal Information by the Legal Officers in the Office of the Judiciary

Preechaya Numwat¹ Sasipimol Prapinpongsakorn²

Abstract

The aims of this research are to study the problems and the uses of legal information by the legal officers in the Office of the Judiciary, including a comparison of the use and the problems of legal information, according to their levels of education and work experiences and using the quantitative research method. The samples consisted of 140 legal officers in the Office of the Judiciary by using the stratified sampling method. The data were collected through questionnaires and analyzed by descriptive statistics, including percentage, mean, standard deviation and an independent sample t-test. The results revealed that the study showed that legal officers had a high level of use of legal information. The main purpose was to increase knowledge and self-development. The most commonly used information type of print media included law books, law textbooks, law narration and explanation books. The most common way to find legal information was through search engines. The most used legal information content was criminal law. The most used internet information sources are the websites of agencies under the Office of the Judiciary. The legal officers had a moderate level of problems regarding legal information. The most common problem was legal information. For comparisons based on the variables, the levels of education and work experiences. It was found that legal officers with different levels of education made no difference in the use and the problems of legal information, while legal officers with different work experiences had different uses of legal information but no differences in terms of the problems of legal information.

Keywords: Legal information-use studies, Legal information; Lawyer, the Office of the Judiciary

บทนำ

สารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อสังคม เป็นมรดกทางปัญญาของมวลมนุษยชาติที่ได้บันทึกไว้ในสื่อต่าง ๆ สืบทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน นับเป็นรากฐานที่บ่งบอกถึงกระบวนการสร้างสรรค์ วัฒนธรรม อารยธรรม และสังคมของโลกให้เป็นปึกแผ่น โดยคนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์จากสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม สารสนเทศมีความสำคัญต่อบุคคลในการดำรงชีวิตประจำวันเพื่อ การศึกษา การประกอบอาชีพ การสร้างวิทยาการ งานวิจัย และเทคโนโลยีใหม่ ๆ (แวนดา เตซาทวิวรรณ, 2562) ความต้องการสารสนเทศเป็นภาวะที่บุคคลหรือกลุ่มคนตระหนักว่าเกิดช่องว่างทางความรู้ขึ้น เพราะไม่สามารถตอบคำถามหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จึงต้องแสวงหาสารสนเทศมาตอบคำถามหรือแก้ปัญหา หรือนำสารสนเทศมาเติมช่องว่างทางความรู้ ความต้องการสารสนเทศของบุคคลแตกต่างกันไปตามความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ได้แก่ ความต้องการสารสนเทศเพื่อประกอบอาชีพ เพื่อใช้แก้ปัญหา เพื่อตัดสินใจ เพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น เพื่อความจรรโลงใจ เพื่อแสวงหาแนวคิดใหม่ และเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เมื่อเกิดความต้องการสารสนเทศแล้ว บุคคลจะดำเนินการแสวงหาจากสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ โดยมีวัตถุประสงค์การใช้ต่างกัน การใช้สารสนเทศจึงเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังจากบุคคลนั้นสามารถค้นหาสารสนเทศที่ต้องการได้ตามวัตถุประสงค์ (อารีย์ ชื่นวัฒนา, 2555)

สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการของศาลยุติธรรม งานส่งเสริม ตูลาการ และงานวิชาการเพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่ศาลยุติธรรม รวมทั้งเสริมสร้างให้การพิจารณาพิพากษา คดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ นิติกรในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหนึ่งในตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทางกฎหมาย ลักษณะงานโดยทั่วไป ได้แก่ งานปฏิบัติงานด้านการศึกษา วิเคราะห์ ตรวจสอบ วินิจฉัย วิจัย พัฒนามาตรฐานงานทางกฎหมาย งานนิติการ เช่น การพิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย การร่างและพิจารณาตรวจร่างกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง จัดทำนิติกรรม รวบรวมข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานเพื่อดำเนินการทางคดี การสอบสวน ตรวจพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับวินัยข้าราชการ และการร้องทุกข์หรืออุทธรณ์ การพิทักษ์ระบบคุณธรรมจริยธรรม การระงับข้อพิพาททางเลือก การอนุญาตโตตุลาการ การบังคับคดีและสืบทรัพย์นายประกัน เป็นต้น จากลักษณะงานดังกล่าว จากลักษณะงานของนิติกรที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่านิติกรมีความต้องการสารสนเทศเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานทางกฎหมายหลากหลายรูปแบบซึ่งอาจต้องพิจารณาแหล่งสารสนเทศหลาย ๆ แหล่งแตกต่างกันไป เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อนิติกรอย่างมาก หากไม่มีสารสนเทศก็ไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้ (รัฐวิสารห์ วนิชยพงศ์, 2546) จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการใช้สารสนเทศของนิติกร พบว่า มีเพียงงานวิจัยของนราภัทร เพชรมณี (2554) ที่ศึกษาการใช้สารสนเทศของนิติกรสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ส่วนงานวิจัยอื่นเป็นการศึกษาการใช้สารสนเทศของบุคลากรที่สังกัดหน่วยงานทางกฎหมายอื่นและการใช้สารสนเทศของบุคลากรที่สังกัดหน่วยงานทางกฎหมายและเจาะจงเฉพาะตำแหน่งงานอื่น เช่น งานวิจัยของวัชรภรณ์ ตั้งควนิชย์ (2554) ที่ศึกษาความต้องการสารสนเทศของบุคลากรใน

กระทรวงยุติธรรม งานวิจัยของพรเพ็ญ คาณูณวัฒน์ (2556) ที่ศึกษาการใช้สารสนเทศของนักกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นต้น แต่ยังไม่พบงานวิจัยใดในประเทศไทยที่ศึกษาการใช้สารสนเทศของนิติกรสำนักงานศาลยุติธรรมโดยเฉพาะ จากลักษณะงานของนิติกรที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่านิติกรมีความสำคัญในการดำเนินงานทางด้านกฎหมายและสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงานศาลยุติธรรมจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ขวบนขวย สนใจใฝ่รู้ เพื่อสั่งสม พัฒนาศักยภาพ ความรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ด้วยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งรู้จักพัฒนา ปรับปรุง ประยุกต์ใช้ความรู้เชิงวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนสารสนเทศทางกฎหมายที่ถูกต้อง ทันสมัย สะดวกรวดเร็ว ตรงตามความต้องการ และเพียงพอต่อการปฏิบัติงานทางกฎหมาย ซึ่งจากบทบาทของนิติกรดังกล่าวสารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อนิติกรอย่างมาก หากไม่มีสารสนเทศนิติกรก็ไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ กอปรกับยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาการใช้และปัญหาการใช้สารสนเทศของนิติกรในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมโดยตรง จากความสำคัญดังกล่าว เพื่อให้ได้องค์ความรู้จากผลการวิจัยที่สามารถนำไปจัดทำข้อเสนอ นโยบายและแผนการให้บริการ สนับสนุนการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ และให้บริการสารสนเทศทางกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรมได้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้และปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมายของนิติกรในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการสารสนเทศทางกฎหมายที่ตรงกับความต้องการและเป็นประโยชน์ สนับสนุนการปฏิบัติงานของนิติกรให้สามารถปฏิบัติราชการอย่างมีประสิทธิภาพตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานศาลยุติธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้และปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมายของนิติกรในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้และปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมายของนิติกรในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นิติกรในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม จำนวน 190 คน (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2564) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิติกรในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมที่สุ่มมาจากประชากรข้างต้น รวมจำนวนทั้งสิ้น 140 คน ซึ่งมากกว่าจำนวนขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) ตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน

2. การสร้างเครื่องมือวิจัยและตรวจสอบคุณภาพ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 การใช้สารสนเทศทางกฎหมาย ประกอบด้วยวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศทางกฎหมาย ประเภทสารสนเทศทางกฎหมาย วิธีการค้นหาสารสนเทศทางกฎหมาย เนื้อหาสารสนเทศทางกฎหมาย และแหล่งสารสนเทศทางกฎหมาย ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด) ตอนที่ 3 ปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย ประกอบด้วยปัญหาด้านแหล่งสารสนเทศทางกฎหมาย ด้านสารสนเทศทางกฎหมาย และด้านผู้ใช้สารสนเทศทางกฎหมาย ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับเช่นกัน และตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.66 - 1.00 และปรับแก้ตามคำแนะนำ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนิติกรศาลแพ่งและนิติกรศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน และนำมาคำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 ถือว่าเป็นแบบสอบถามที่มีคุณภาพสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการจริยธรรมเพื่อพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รหัสโครงการวิจัย SWUEC-G-268/2564 โดยได้รับผลการพิจารณาว่าเป็นโครงการวิจัยที่เข้าข่ายยกเว้น (Research with Exemption from SWUEC) เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2564 จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน 2565 เนื่องจากยังอยู่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จึงใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บข้อมูลผ่านเครื่องมือ Google Form โดยประสานแต่ละหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมด้วยตนเอง เพื่อส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยและแผ่นประชาสัมพันธ์ที่มีคิวอาร์โค้ดแบบสอบถาม ได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 140 ชุด และเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้งหมด

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์ข้อมูลการใช้และปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้และปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย และทดสอบความแตกต่างตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน ใช้สถิติ t-test แบบ Independent

สมมติฐานในการวิจัย

1. นิติกรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการใช้สารสนเทศทางกฎหมายแตกต่างกัน
2. นิติกรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีการใช้สารสนเทศทางกฎหมายแตกต่างกัน
3. นิติกรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมายแตกต่างกัน

4. นิติกรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมายแตกต่างกัน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นิติกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 88 คน (ร้อยละ 62.86) และมีประสบการณ์ทำงาน 0 - 3 ปี จำนวน 72 คน (ร้อยละ 51.43)

2. การใช้สารสนเทศทางกฎหมาย พบว่า นิติกรมีการใช้สารสนเทศทางกฎหมายโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิติกรมีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศทางกฎหมายมากที่สุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมา คือ ด้านประเภทสารสนเทศทางกฎหมายอยู่ในระดับมาก และด้านเนื้อหาสารสนเทศทางกฎหมายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) และด้านแหล่งสารสนเทศทางกฎหมายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) ตามลำดับ ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การใช้สารสนเทศทางกฎหมาย

การใช้สารสนเทศทางกฎหมาย	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศทางกฎหมาย			
1. เพื่อการปฏิบัติงาน	4.36	0.70	มาก
2. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาตนเอง	4.38	0.71	มาก
3. เพื่อการทำวิจัยในขณะที่กำลังศึกษาต่อ และ/หรือเพื่อการทำวิจัยในงาน เช่น วิจัยทางด้านกฎหมาย เป็นต้น	3.97	1.01	มาก
4. เพื่อการสอบเลื่อนระดับตำแหน่ง หรือการสอบแข่งขันอื่น ๆ	4.04	0.86	มาก
5. เพื่อติดตามข่าวสาร เหตุการณ์ ที่น่าสนใจ	4.16	0.89	มาก
รวม	4.18	0.65	มาก
ด้านประเภทสารสนเทศทางกฎหมาย			
สื่อสิ่งพิมพ์			
1. หนังสือกฎหมาย/ตำราวิชาการกฎหมาย/หนังสือคำบรรยายกฎหมาย/หนังสือคำอธิบายกฎหมาย	4.46	0.68	มาก
2. หนังสืออ้างอิงทางกฎหมาย	3.90	0.98	มาก
3. วารสารทางกฎหมาย	3.76	1.01	มาก
4. วิทยานิพนธ์/งานวิจัยทางกฎหมาย	3.80	1.08	มาก
5. คำพิพากษา/คำวินิจฉัย	4.41	0.77	มาก
6. คู่มือการปฏิบัติงาน	4.00	0.94	มาก
7. เอกสารประกอบการประชุม/อบรม/สัมมนา	3.71	1.07	มาก
8. รายงานประจำปี	3.44	1.09	ปานกลาง

9. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอื่น ๆ	4.03	0.86	มาก
รวม	3.95	0.72	มาก
สื่ออิเล็กทรอนิกส์			
1. ฐานข้อมูลคลังความรู้ศูนย์วิทยบริการศาลยุติธรรมเฉลิมพระเกียรติสามารถเข้าถึงเนื้อหาฉบับเต็มได้	3.96	0.86	มาก
2. ศูนย์ข้อมูลกฎหมายของศูนย์วิทยบริการศาลยุติธรรมเฉลิมพระเกียรติสามารถเข้าถึงเนื้อหาฉบับเต็มได้	3.91	0.91	มาก
3. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ทางกฎหมายที่ห้องสมุดจัดซื้อมาให้บริการ	3.65	1.07	มาก
4. ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทางกฎหมายภาษาต่างประเทศที่ห้องสมุดจัดซื้อมาให้บริการ	3.46	1.08	ปานกลาง
5. ฐานข้อมูลคำพิพากษา/คำวินิจฉัย	4.21	0.88	มาก
6. วิดีโอการบรรยาย/การอภิปรายทางกฎหมายผ่านการถ่ายทอดสดสัญญาณภาพและเสียง (Streaming)	3.76	1.01	มาก
7. โปรแกรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเฉพาะทางด้านอาชีพกฎหมาย (Burlington English) ที่ห้องสมุดจัดซื้อมาให้บริการ	3.39	1.10	ปานกลาง
รวม	3.77	0.80	มาก
รวมด้านประเภทสารสนเทศทางกฎหมาย	3.87	0.72	มาก
ด้านวิธีการค้นหาสารสนเทศทางกฎหมาย			
1. ค้นหาโดยการสุ่มหาหรือการเดินทางที่ขึ้นจัดเก็บ เนื่องจากมีกลุ่มสารสนเทศทางกฎหมายที่ใช้อยู่เป็นประจำหรือต้องการสำรวจอย่างกว้าง ๆ	3.54	1.00	มาก
2. สอบถามบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ให้บริการให้ช่วยค้นหาให้	3.41	1.09	ปานกลาง
3. ค้นหาจากเครื่องมือช่วยค้น	3.57	1.13	มาก
4. ค้นหาผ่านโปรแกรมค้นหา (Search Engine)	4.24	0.89	มาก
รวม	3.69	0.77	มาก
ด้านเนื้อหาสารสนเทศทางกฎหมาย			
1. รัฐธรรมนูญ	3.77	0.94	มาก
2. กฎหมายปกครอง	3.91	0.92	มาก
3. กฎหมายอาญา	4.34	0.77	มาก
4. พระธรรมนูญศาลยุติธรรม	3.98	0.92	มาก
5. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	4.24	0.86	มาก
6. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	4.31	0.74	มาก

7. กฎหมายการคลัง	3.25	1.14	ปานกลาง
8. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	4.31	0.76	มาก
9. กฎหมายระหว่างประเทศ	3.35	1.20	ปานกลาง
10. กฎหมายของต่างประเทศ	3.25	1.26	ปานกลาง
รวม	3.87	0.70	มาก
ด้านแหล่งสารสนเทศทางกฎหมาย			
แหล่งสารสนเทศบุคคล			
1. ผู้บังคับบัญชา	3.68	0.98	มาก
2. เพื่อนร่วมงานในกลุ่มงาน/สำนักงานเดียวกัน	4.11	0.80	มาก
3. ผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย หรือผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมาย	3.44	1.03	ปานกลาง
รวม	3.74	0.75	มาก
แหล่งสารสนเทศสถาบัน			
1. ศูนย์วิทยบริการศาลยุติธรรมเฉลิมพระเกียรติหรือห้องสมุดประจำศาล	3.91	0.99	มาก
2. ห้องสมุดกฎหมายอื่น ๆ	3.56	1.13	มาก
3. หน่วยงานภายในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม	3.74	1.09	มาก
4. หน่วยงานภายนอกสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม	3.55	1.11	มาก
รวม	3.69	0.91	มาก
แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต			
1. เว็บไซต์หน่วยงานภายในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม	4.31	0.77	มาก
2. เว็บไซต์หน่วยงานภายนอกสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม	4.26	0.77	มาก
3. สื่อสังคมออนไลน์ที่ให้ความรู้หรือแลกเปลี่ยนความรู้ทางกฎหมาย	4.23	0.83	มาก
รวม	4.27	0.69	มาก
รวมด้านแหล่งสารสนเทศทางกฎหมาย	3.78	0.73	มาก
ภาพรวมทั้งหมด	3.86	0.63	มาก

4.3 ปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย พบว่า นิติกรมีปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิติกรมีปัญหาการใช้สารสนเทศด้านสารสนเทศทางกฎหมายมากที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) รองลงมา คือ ด้านแหล่งสารสนเทศทางกฎหมายอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) และด้านผู้ใช้สารสนเทศทางกฎหมายอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$) ปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย

ปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านแหล่งสารสนเทศทางกฎหมาย	3.36	1.02	ปานกลาง
2. ด้านสารสนเทศทางกฎหมาย	3.49	1.07	ปานกลาง
3. ด้านผู้ใช้สารสนเทศทางกฎหมาย	3.19	1.06	ปานกลาง
รวม	3.35	0.94	ปานกลาง

3. การเปรียบเทียบการใช้และปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า นิตินกรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการใช้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ .05 หรือเรียกได้ว่าไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 1 ส่วนปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย พบว่า นิตินกรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีปัญหาการใช้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ .05 หรือเรียกได้ว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 3 ปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการใช้และปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย จำแนกตามระดับการศึกษา

การใช้และปัญหาการใช้ สารสนเทศทางกฎหมาย	ปริญาตรี		ตั้งแต่ปริญาโท ขึ้นไป		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การใช้สารสนเทศทางกฎหมาย	3.84	0.65	3.89	0.61	-0.408	0.684
ปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย	3.34	0.94	3.38	0.96	-0.269	0.788

4. การเปรียบเทียบการใช้และปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า นิตินกรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีการใช้สารสนเทศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านประเภทสารสนเทศและด้านวิธีการค้นหาสารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 โดยนิตินกรที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 3 ปีขึ้นไปมีการใช้สารสนเทศสูงกว่านิตินกรที่มีประสบการณ์ทำงาน 0 - 3 ปี ส่วนปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย พบว่า นิตินกรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีปัญหาการใช้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ .05 หรือเรียกได้ว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 4 ปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการใช้และปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

การใช้และปัญหาการใช้ สารสนเทศทางกฎหมาย	ประสบการณ์ ทำงาน		ประสบการณ์ ทำงาน		t	p
	0 - 3 ปี		มากกว่า 3 ปีขึ้นไป			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การใช้สารสนเทศทางกฎหมาย	3.75	0.64	3.98	0.61	-2.211	0.029*
ปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย	3.34	0.94	3.38	0.96	-0.269	0.788

* P<.05

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการใช้สารสนเทศทางกฎหมายของนิติกรในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การใช้สารสนเทศทางกฎหมายของนิติกรในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม

นิติกรมีการใช้สารสนเทศทางกฎหมายโดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะนิติกรในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหนึ่งในตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทางกฎหมาย ลักษณะงานโดยทั่วไป ได้แก่ งานปฏิบัติงานด้านการศึกษา วิเคราะห์ ตรวจสอบ วินิจฉัย วิจัย พัฒนามาตรฐานงานทางกฎหมาย งานนิติการ เช่น การพิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย การร่างและพิจารณาตรวจร่างกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง จัดทำนิติกรรม รวบรวมข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานเพื่อดำเนินการทางคดี การสอบสวน ตรวจสอบพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับวินัยข้าราชการ และการร้องทุกข์หรืออุทธรณ์ การพิทักษ์ระบบคุณธรรมจริยธรรม การระงับข้อพิพาททางเลือก การอนุญาโตตุลาการ การบังคับคดีและสืบทรัพย์นายประกัน เป็นต้น นอกจากนี้นิติกรมีการใช้สารสนเทศในการทำผลงานวิชาการเพื่อเลื่อนและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น การอบรมและประเมินเพื่อให้ได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ ตำแหน่งนิติกร (พ.ต.ก.) การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การสอบแข่งขันต่าง ๆ เช่น การสอบบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งนิติกรปฏิบัติการ การสอบเพื่อเปลี่ยนอาชีพ เช่น การสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา เป็นต้น จึงมีการใช้สารสนเทศทางกฎหมายมากตามวัตถุประสงค์การใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐวิสาหกิจ วาณิชยพงศ์ (2546) ที่พบว่า ข้าราชการตุลาการในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4 มีความจำเป็นในการใช้สารสนเทศด้านกฎหมายในระดับมาก เพราะเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความเชื่อถือศรัทธาเป็นอย่างมาก และงานที่ปฏิบัติเป็นงานชี้ขาดข้อพิพาทของประชาชนโดยอาศัยกฎหมายเป็นหลัก เมื่อพิจารณาประเด็นสำคัญในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย พบว่า นิติกรมีวัตถุประสงค์การใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาตนเองมากที่สุด อาจเป็นเพราะกฎหมายมีการเสนอและร่างกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นมาบังคับใช้ รวมถึงการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับเก่าให้มีความก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและเศรษฐกิจ อีกทั้งนิติกรมีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในตำแหน่งตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนดคือ

การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (Expertise-EXP) จึงทำให้นิติกรต้องขวนขวาย สนใจใฝ่รู้ เพื่อสั่งสมพัฒนาศักยภาพ ความรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ด้วยการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอีกทั้งรู้จักพัฒนา ปรับปรุง ประยุกต์ใช้ ความรู้เชิงวิชาการ และเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ากับการปฏิบัติราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอ็นแวงวู และอาจิเบต (Nwagwu & Ajibade, 2020) ที่พบว่า ทนายความในรัฐโอไฮโอประเทศไนจีเรียมีความต้องการใช้สารสนเทศทางกฎหมายเพื่อเพิ่มพูนความรู้มากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรภรณ์ ตังควณิชย์ (2554) ที่พบว่า บุคลากรในกระทรวงยุติธรรมมีวัตถุประสงค์การใช้บริการสารสนเทศของห้องสมุดกระทรวงยุติธรรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้มากที่สุด

ด้านประเภทสารสนเทศทางกฎหมาย พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์ที่นิติกรใช้มากที่สุด คือ หนังสือกฎหมาย/ตำราวิชาการกฎหมาย/หนังสือคำบรรยายกฎหมาย/หนังสือคำอธิบายกฎหมาย อาจเป็นเพราะหนังสือกฎหมายภาษาไทยส่วนใหญ่จัดจำหน่ายในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ อีกทั้งการอ่านหนังสือในรูปแบบสิ่งพิมพ์ยังคงได้รับความนิยมในกลุ่มนักกฎหมาย ด้วยลักษณะของหนังสือกฎหมายมีเนื้อหาค่อนข้างมาก นอกจากการอ่าน ทบทวนเข้าไปเข้ามาเพื่อให้เกิดความเข้าใจและจำเนื้อหาได้แล้ว ผู้อ่านก็มักจะเน้นข้อความด้วยปากกาไฮไลต์ หรือจดโน้ตลงไปบนหนังสือ เช่น การเขียนตัวบทกฎหมายไว้ข้าง ๆ คำพิพากษาศาลฎีกา การเขียนสรุปข้อเท็จจริงจากเนื้อหาให้เป็นภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจเอง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนราภรณ์ เพชรมณี (2554) ที่พบว่า นิติกรสำนักงานเลขาธิการผู้แทนราษฎรใช้สื่อสิ่งพิมพ์มากที่สุด ได้แก่ หนังสือและตำราทางด้านกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของแจมเชด (Jamshed, 2020) ที่พบว่า นักกฎหมายหญิงในจังหวัดปัญจาบ ประเทศปากีสถานมีความต้องการสารสนเทศทางกฎหมายที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ในส่วนของการใช้อีเล็กทรอนิกส์ มีการใช้ฐานข้อมูลคำพิพากษา/คำวินิจฉัยมากที่สุด เช่น ฐานข้อมูลคำพิพากษาศาลฎีกา/คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา ฐานข้อมูลคำพิพากษา/คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ฐานข้อมูลคำวินิจฉัย/คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ เป็นต้น อาจเป็นเพราะระบบกฎหมายของไทยคือ ระบบลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็นการใช้กฎหมายตามตัวบทกฎหมาย กฎหมายที่บัญญัติไว้อาจไม่ตรงต่อกรณีที่เป็นปัญหาทุกประการ คำพิพากษาของศาลมีความสำคัญในฐานะเป็นตัวอย่างการปรับใช้กฎหมายที่เป็นรูปธรรม การแสดงออกซึ่งความมีอยู่ของหลักเกณฑ์ที่ใช้วินิจฉัยคดีนั้น ๆ อันแฝงอยู่ในบทกฎหมายต่าง ๆ ที่นำมาปรับใช้ (จันทร์ สิ้นสุฤกษ์, 2564) นิติกรจึงมีการศึกษาค้นคว้าคำพิพากษา/คำวินิจฉัยดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรกมล ห่องสวัสดิ์ (2559) ที่พบว่า เจ้าหน้าที่สอบสวนและนิติกรสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีการแสวงหาสารสนเทศจากเว็บไซต์ของศาลปกครอง (ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งปกครองสูงสุด) เว็บไซต์ของศาลฎีกา (ระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา) เพื่อสืบค้นคำพิพากษาที่มีคำสั่งออกมาใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

ด้านวิธีการค้นหาสารสนเทศทางกฎหมาย พบว่า นิติกรใช้วิธีการค้นหาสารสนเทศทางกฎหมายผ่านโปรแกรมค้นหามากที่สุด เช่น Google เป็นต้น อาจเป็นเพราะวิธีการค้นหาดังกล่าวใช้งานง่าย สะดวก และรวดเร็วในการเริ่มต้นค้นหาข้อมูล ถ้าไม่รู้ในสิ่งที่กำลังค้นหาและต้องการข้อมูลให้มากที่สุด โดย Google จะนำไปสู่แหล่งข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงทางกฎหมายต่อไป โดยทั่วไปนักกฎหมายจะใช้คำสำคัญ (keyword) ในการ

สืบค้นผ่านโปรแกรมค้นหาบนอินเทอร์เน็ต (ประภาส วิภาณันท์ และ กันยารัตน์ ทองแก้ว, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรเพ็ญ คานูณวัฒน์ (2556) ที่พบว่า นักกฎหมายสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีการใช้โปรแกรมค้นหา Google เพื่อสืบค้นคำศัพท์เฉพาะด้าน เว็บไซต์ข่าว และสารสนเทศอื่น ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของคาริมิ และโนรูซี (Karimi & Noruzi, 2021) ที่พบว่า นักกฎหมายประจำเมืองเตหะราน ประเทศอิหร่าน สืบค้นข้อมูลกฎหมายผ่านโปรแกรมค้นหา Google มากที่สุด

ด้านเนื้อหาสารสนเทศทางกฎหมาย พบว่า นิติกรใช้เนื้อหาสารสนเทศทางกฎหมายที่เป็นกฎหมายอาญามากที่สุด อาจเป็นเพราะระบบกฎหมายของไทยคือ ระบบลายลักษณ์อักษร หรือระบบประมวลกฎหมาย โดยมีประมวลกฎหมายที่สำคัญ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง การใช้กฎหมายต้องตั้งต้นที่ประมวลกฎหมายหรือพระราชบัญญัติ เมื่อค้นพบตัวบทมาตราที่ต้องการแล้ว ก็ไปค้นตำรากฎหมายที่อธิบายตัวบทนั้น ๆ ต่อไป (ธานินทร์ กรัยวิเชียร และ อภิชน จันทรเสน, 2550) อีกทั้งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานอาจเกี่ยวข้องกับคดีอาญา เช่น สำนักกิจการคดี ส่วนคดี มีหน้าที่ความรับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับคดีอาญาที่สำนักงานศาลยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นคู่ความในคดี การประสานงานกับคดีอาญา การช่วยเหลือข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา คู่ความ ผู้เสียหายหรือเป็นคู่กรณี ผู้ถูกฟ้องคดีอันเนื่องมาจากการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรั้ววิสาห์ วาณิชยพงศ์ (2546) ที่พบว่า ข้าราชการตุลาการในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น 4 ใช้กฎหมายอาญามากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของวารุณี โพนทัน (2555) ที่พบว่า ตำรวจฝ่ายสอบสวนมีการใช้ประมวลกฎหมายอาญามากที่สุด เนื่องจากเป็นตัวบทกฎหมาย ซึ่งนำมาใช้ประกอบการพิจารณาตีความที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน เช่น ทางด้านคดีอาชญากรรม เป็นต้น

ด้านแหล่งสารสนเทศทางกฎหมาย พบว่า นิติกรใช้แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ เว็บไซต์หน่วยงานภายในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม อาจเป็นเพราะนิติกรมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับที่ใช้ในการปฏิบัติงานของศาลยุติธรรม ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถเข้าใช้งานผ่านเว็บไซต์ของแต่ละหน่วยงานที่เป็นเจ้าของเรื่อง เช่น สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม มีการเผยแพร่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ คำสั่งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรม หากนิติกรมีความต้องการใช้สารสนเทศในเรื่องใด จึงเลือกใช้แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์หน่วยงานที่เป็นผู้รับผิดชอบ เนื่องจากสามารถค้นหาข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรกมล ห่องสวัสดิ์ (2559) ที่พบว่า เจ้าหน้าที่สอบสวนและนิติกรสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีการแสวงหาและการใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตมากที่สุด

2. ปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมายของนิติกรในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม

จากผลการวิจัย พบว่า นิติกรมีปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมายโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะบุคคลในวิชาชีพกฎหมายมีลักษณะเฉพาะที่ต้องศึกษาค้นคว้าสารสนเทศอยู่เป็นประจำ อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20 - 40 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เติบโตมาพร้อมๆ กับการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศ และมีโอกาสได้รับการศึกษาที่ดี อีกทั้งการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของหลักสูตรนิติศาสตร์ มีการนำวิธีการศึกษาค้นคว้าสารสนเทศทางกฎหมายแก่นักศึกษากฎหมาย เมื่อนักศึกษาจบการศึกษาและประกอบอาชีพเป็นนิติกร จึงมีความรู้พื้นฐานและทักษะในการศึกษาค้นคว้าสารสนเทศทางกฎหมาย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิติกรประสบปัญหาด้านสารสนเทศทางกฎหมายมากที่สุด โดยมีปัญหาเกี่ยวกับสารสนเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการ เช่น หนังสือกฎหมายที่มีเนื้อหาเฉพาะด้าน/เฉพาะเรื่องมีน้อย เป็นต้น อาจเป็นเพราะศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น ทำให้มีการใช้หนังสือกฎหมายที่มีเนื้อหาสารสนเทศที่หลากหลาย และอาจเป็นเพราะหน่วยงานที่ให้บริการสารสนเทศ ไม่ทราบความต้องการใช้เนื้อหาสารสนเทศของนิติกร อีกทั้งมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจัดซื้อ และด้านสถานที่จัดเก็บ จึงไม่สามารถจัดหาสารสนเทศที่มีเนื้อหาทุกด้านได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ โอโลรันเฟมิ (Olorunfemi, 2015) ที่พบว่า ปัญหาในการแสวงหาสารสนเทศของนักกฎหมายฝึกงานส่วนใหญ่ คือ ห้องสมุดกฎหมายมีทรัพยากรสารสนเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของอาลี จาหวัด และอาเหม็ด (Ali, Jawwad, & Ahmad, 2018) ที่พบว่า ปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมายเพื่อการทำวิจัยทางกฎหมายของนักศึกษากฎหมายส่วนใหญ่ คือ ห้องสมุดกฎหมายในมหาวิทยาลัยมีทรัพยากรสารสนเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการ รองลงมา คือ ปัญหาด้านแหล่งสารสนเทศทางกฎหมาย โดยมีปัญหาเกี่ยวกับมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ตของสถาบันอื่น ๆ เนื่องจากไม่ได้เป็นสมาชิกของหน่วยงาน อาจเป็นเพราะหน่วยงานมีนโยบายการให้บริการแก่บุคลากรภายในหน่วยงานเป็นหลัก การจัดซื้อจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอาจมีข้อกำหนดหรือข้อตกลงการเผยแพร่ของสำนักพิมพ์หรือเจ้าของผลงาน เช่น ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่หน่วยงานบอกรับสมาชิก เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรณัฐ สุตรกระโทก (2552) ที่ศึกษาการใช้สารสนเทศของข้าราชการสำนักงานศาลปกครอง พบว่า การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตบางประเภทมีข้อจำกัด ทำให้เข้าถึงไม่ได้มากที่สุด และปัญหาด้านผู้ใช้สารสนเทศทางกฎหมาย โดยมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดทักษะการอ่านสารสนเทศทางกฎหมายที่เป็นภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ เป็นต้น อาจเป็นเพราะภาษาอังกฤษไม่ใช่ภาษาราชการของประเทศไทย และเป็นทักษะส่วนบุคคลที่ต้องมีการใช้และการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความเชี่ยวชาญ ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมายมีลักษณะและการใช้งานเฉพาะ ภาษากฎหมายมีวิธีการใช้ที่ยุ่งยาก มีศัพท์ทางกฎหมายมากมาย และพื้นฐานทางภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมายของแต่ละคนแตกต่างกัน ทั้งพื้นฐานทางหลักไวยากรณ์ โครงสร้างประโยคเบื้องต้น หรือความสามารถในการอ่าน (ดวงเด่น นาคสีหราช, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของมันซู และกุลอม (Mansour & Ghuloum, 2016) ศึกษาพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศของผู้พิพากษาแห่งประเทศไทย พบว่า ปัญหาหรืออุปสรรคในการค้นหาสารสนเทศของผู้พิพากษา คือ การใช้ภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส ซึ่งห้องสมุดประจำศาลควรมีส่วนงานที่ให้บริการแปลสื่อสารสนเทศที่เป็นภาษาต่างประเทศ

3. การเปรียบเทียบการใช้และปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย จำแนกตามระดับการศึกษา

นิติกรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการใช้สารสนเทศทางกฎหมายโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 หรือเรียกได้ว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนิติกร และนิติกรระดับปฏิบัติการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบหลัก คือ ปฏิบัติงานในฐานะผู้ปฏิบัติงานระดับต้นที่ใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการ มีลักษณะงานเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ ตรวจสอบ วินิจฉัย วิจัย พัฒนามาตรฐานงานทางกฎหมาย งานนิติกร การตัดสินใจอยู่ภายใต้การกำกับแนะนำ และตรวจสอบ ซึ่งนิติกรทุกระดับการศึกษาเมื่อเริ่มเข้ามาปฏิบัติงานจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบหลักเหมือนกัน ทำให้มีการใช้สารสนเทศทางกฎหมายไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของวีรบุษ สุตรกระโทก (2552) ที่พบว่า การใช้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของข้าราชการสำนักงานศาลปกครองไม่ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา ข้าราชการศาลปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะไม่มีผลต่อการใช้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่แตกต่างกัน ในส่วนผลการเปรียบเทียบปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย พบว่านิติกรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมายโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ .05 หรือเรียกได้ว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 3 อาจเป็นเพราะเมื่อพิจารณาปัญหาการใช้สารสนเทศในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านแหล่งสารสนเทศ และด้านสารสนเทศ เป็นปัญหาที่เกิดจากการนโยบายการให้บริการและการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของแต่ละหน่วยงาน ส่วนด้านผู้ใช้สารสนเทศ ที่พบว่า ขาดทักษะการอ่านสารสนเทศทางกฎหมายที่เป็นภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ เป็นต้น อาจเป็นเพราะภาษาอังกฤษเป็นทักษะส่วนบุคคลที่ต้องมีการใช้และการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความเชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนราภัทร เพชรธณี (2554) ที่พบว่านิติกรสำนักงานเลขาธิการผู้แทนราษฎรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีปัญหาการใช้สารสนเทศไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบการใช้และปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

นิติกรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีการใช้สารสนเทศทางกฎหมายโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 โดยนิติกรที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 3 ปีขึ้นไป มีการใช้สารสนเทศทางกฎหมายโดยรวมสูงกว่านิติกรที่มีประสบการณ์ทำงาน 0 - 3 ปี อาจเป็นเพราะนิติกรที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 3 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่เป็นนิติกรระดับชำนาญการขึ้นไป มีหน้าที่ความรับผิดชอบหลัก คือ ปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้างาน ซึ่งต้องกำกับ แนะนำ ตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้ร่วมปฏิบัติงาน และในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความชำนาญสูงเกี่ยวกับงานในหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างในทางกฎหมาย หรืองานนิติกรที่มีขอบเขตเนื้อหาของงานหลากหลายและขั้นตอนการทำงานที่ยุ่งยากซับซ้อนค่อนข้างมาก ปฏิบัติงานที่ต้องตัดสินใจหรือแก้ปัญหาที่ยาก อีกทั้งอาจอยู่ในช่วงการทำผลงานวิชาการเพื่อเลื่อนและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น การอบรมและประเมินเพื่อให้ได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ ตำแหน่งนิติกร (พ.ต.ก.) การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การสอบแข่งขันเพื่อบรรจุเข้ารับราชการหรือเปลี่ยนอาชีพ เช่น การสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา

เป็นต้น จึงทำให้มีการใช้สารสนเทศทางกฎหมายสูงกว่าคนที่มีความต้องการน้อยกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของโอทิกะ (Otake, 1999) ที่พบว่า นักกฎหมายต้องการใช้สารสนเทศตามลักษณะงานที่ปฏิบัติและประสบการณ์ทำงาน นักกฎหมายที่มีความต้องการสารสนเทศที่ต่างจากนักกฎหมายที่มีประสบการณ์น้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันสองด้าน คือ ด้านประเภทสารสนเทศทางกฎหมาย และด้านวิธีการค้นหาสารสนเทศทางกฎหมาย โดยนิติกรที่มีความต้องการทำงานมากกว่า 3 ปีขึ้นไป มีการใช้ด้านประเภทสารสนเทศทางกฎหมาย และด้านวิธีการค้นหาสารสนเทศทางกฎหมายสูงกว่านิติกรที่มีความต้องการทำงาน 0 - 3 ปี ในส่วนด้านประเภทสารสนเทศทางกฎหมาย อาจเป็นเพราะนิติกรที่มีความต้องการทำงานมากกว่า 3 ปีขึ้นไป มีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศที่หลากหลายตามบทบาทและหน้าที่ เช่น เพื่อปฏิบัติงาน เพื่อการสอบแข่งขัน เพื่อการศึกษา จึงมีการใช้สารสนเทศทางกฎหมายทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสนับสนุนกระทำในแต่ละวัตถุประสงค์ให้เป็นผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวารุณี โพนทัน (2555) ที่พบว่า ตำรวจฝ่ายสอบสวนที่มีความต้องการทำงานต่างกัน มีการใช้รูปแบบสารสนเทศแตกต่างกัน ได้แก่ สื่อโสตทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ และในส่วนด้านวิธีการค้นหาสารสนเทศทางกฎหมาย อาจเป็นเพราะนิติกรที่มีความต้องการทำงานมากกว่า 3 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เป็นนิติกรระดับชำนาญการขึ้นไป มีหน้าที่ความรับผิดชอบหลัก คือ ปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้างาน ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบมากกว่านิติกรที่มีความต้องการน้อยกว่า จึงมีโอกาที่จะศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลโดยใช้วิธีการค้นหาสารสนเทศที่แตกต่างกันไปตามความถนัดของแต่ละคน เพื่อนำมาใช้เพื่อการปฏิบัติงาน หรือเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ สอนงาน แก่นิติกรที่มีความต้องการทำงานน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวารุณี โพนทัน (2555) ที่พบว่า ตำรวจฝ่ายสอบสวนที่มีความต้องการทำงานต่างกัน มีการใช้เครื่องมือในการค้นหาสารสนเทศแตกต่างกัน ได้แก่ โปรแกรมค้นหาหัวเรื่อง และฐานข้อมูลออนไลน์ห้องสมุด (OPAC) ในส่วนผลการเปรียบเทียบปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมาย จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า นิติกรที่มีความต้องการทำงานต่างกัน มีปัญหาการใช้สารสนเทศทางกฎหมายโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ .05 หรือเรียกได้ว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 4 อาจเป็นเพราะการศึกษาค้นคว้าสารสนเทศทางกฎหมายมีลักษณะเนื้อหาเหมือนเดิมและสามารถค้นหาได้จากแหล่งสารสนเทศแหล่งเดิม เช่น ตำบทยกกฎหมายจากเว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา คำพิพากษาศาลฎีกาจากเว็บไซต์ศาลฎีกา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาการใช้สารสนเทศในบริบทอื่น ๆ เช่น งานวิจัยของวันวิสาข์ สุทธิบริบาล (2554) ที่ศึกษาการใช้สารสนเทศของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีความต้องการทำงานต่างกัน มีปัญหาการใช้สารสนเทศทุกประเภทโดยรวม แต่ละประเภท และรายข้อไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า นิติกรมีปัญหาค้นหาสารสนเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการ เช่น หนังสือกฎหมายที่มีเนื้อหาเฉพาะด้าน/เฉพาะเรื่องมีน้อย เป็นต้น ห้องสมุดควรมีนโยบายให้นิติกรได้มีโอกาสเสนอแนะทรัพยากร

สารสนเทศเข้าห้องสมุด ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ห้องสมุดจัดหาทรัพยากรสารสนเทศได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้มากยิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า นิติกรมีปัญหาด้านแหล่งสารสนเทศทางกฎหมาย คือ มีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ตของสถาบันอื่น ๆ เนื่องจากไม่ได้เป็นสมาชิกของหน่วยงาน ห้องสมุดควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายหน่วยงานหรือห้องสมุดกฎหมายเพิ่มเติม โดยขยายเครือข่ายหรือทำความร่วมมือกับห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยหรือห้องสมุดกฎหมายอื่นๆ เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้มีแหล่งสารสนเทศทางกฎหมายที่มากขึ้น รวมทั้งกำหนดนโยบายการยืมทรัพยากรสารสนเทศระหว่างหน่วยงานหรือห้องสมุดอย่างเป็นทางการ

เอกสารอ้างอิง

- Ali, S., Jawwad, M., & Ahmad, P. (2018). Information Seeking Behaviour of Practicing Lawyers of Islamabad District Courts Bar Association, Pakistan. *International Journal of Librarianship and Information Science*, 3(1), 48-62.
- Govinda Reddy, K. V., Srinivasaragavan, S., & Ayyankalai, S. (2020). Assessment of Legal Information Needs and Access Problems of Law Officers in High Court of Karnataka, Bengaluru: A Case Study. *Gedrag & Organistie review*, 33(3), 1200-1209.
- Jamshed, J. (2020). A Systematic Review of Information Seeking Behavior & Information Needs in Female Lawyers. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*.
- Karimi, Z., & Noruzi, A. (2021). Legal Information Needs of Lawyers of Tehran City. *Library and Information Sciences.*, 24(2), 166-192.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Mansour, Essam & Ghuloum, Husain. (2017). The information-seeking behaviour of Kuwaiti judges. *Journal of Librarianship and Information Science*. 49(4), 468-485
- Nwagwu, W., & Ajibade, Z. (2020). Information Needs, Information Sources, Information Uses and Information-seeking Behaviours of Lawyers in Oyo State Nigeria. *Mousaion: South African Journal of Information Studies*, 38(4), 1-22.
- Olorunfemi, D. Y. (2015). The Use of Law Information Sources in Legal Research by Nigerian Universities Law Students. *Journal of Balkan Libraries Union*, 3(1), 15-23.
- Otike, J. (1999). The Information Needs and Seeking Habits of Lawyers in England: A Pilot Study. *The International Information & Library Review*, 31(1), 19-39.

- กรกมล ห่องสวัสดิ์. (2559). *การศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศและการใช้สารสนเทศ กรณีผู้ใช้ห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภา*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- จันทร์ สิ้นสุภฤกษ์. (2564). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ดวงเด่น นาคสีหราช. (2563, มกราคม - มิถุนายน). ความท้าทายของภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมายในประเทศไทย. *วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์*, 9(1), 153-193.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร, และ อภิชน จันทระเสน. (2550). *คำแนะนำนักศึกษากฎหมาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นราภัทร เพชรมณี. (2554). *การใช้สารสนเทศของนิติกรสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร*. (ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ประภาส วิภาณันท์, และ กันยารัตน์ ทองแก้ว. (2561, กันยายน-ธันวาคม). การแสวงหาและการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 13(3), 174-185.
- พรเพ็ญ คานูณวัฒน์. (2556). *การใช้สารสนเทศของนักกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- รัฐวิสาห์ วาณิชยพงศ์. (2546). *การใช้สารนิเทศด้านกฎหมายของข้าราชการตุลาการ ในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วัชรภรณ์ ตั้งควนิชัย. (2554). *ความต้องการสารสนเทศของบุคลากรในกระทรวงยุติธรรม*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วันวิสาข์ สุทธิบริบาล. (2554). *การใช้สารสนเทศของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม ในเขตกรุงเทพมหานคร*. (ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วารุณี โพนทัน. (2555). *การใช้สารสนเทศเพื่อการบริการประชาชนของตำรวจฝ่ายสอบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- วีรณัฐ สุตรกระโทก. (2552). *การใช้สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของข้าราชการสำนักงานศาลปกครอง*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- แหวดตา เตชาทวิวรรณ. (2562). *การรู้สารสนเทศสำหรับการเรียบเรียงโครงการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานศาลยุติธรรม. (2564). *ระบบค้นหาหมายเลขโทรศัพท์ศาลยุติธรรม*. สืบค้นจาก <https://phonebook.coj.go.th>
- อารีย์ ชื่นวัฒนา. (2555). *ผู้ใช้บริการสารสนเทศ*. ใน *ประมวลสารชุดวิชาผู้ใช้และการบริการสารสนเทศ* (หน่วยที่ 5, น. 1-28). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.